

DADES CATALOGRÀFIQUES

Autoria	Desconeguda
Lloc de producció	València
Lloc de procedència	València
Títol/nom de l'objecte	Flor de lotus
Data	Ca. 1920
Mesures	20.5 X 29 X 9.5 cm
Materials/tècnica	Ventall/palmito plegable 23+3
Varetatge:	Fusta
País:	Paper
Núm. Inventari	310
Ubicació en el museu	1a planta

DESCRIPCIÓ

Ventall plegable amb varetatge (23+2) de fusta i país de paper, decorat amb una flor de lotus que ocupa tota la superfície. La flor de lotus evoca precisament la veracitat, l'encant, la bellesa i la gràcia femenina. El palmito és una cessió d'Abanicos Blay Villa d'Aldaia. Els ornaments florals i vegetals han acompanyat les diverses manifestacions artístiques des de l'antiguitat, trobant-se ja en els capitells de les grandioses columnes gregues o en les decoracions de l'Antic Egipte. Les decoracions florals van prendre rellevància en l'art Barroc i Rococó, amb les seues volutes, rocalles, garlandes i sanefes que emmarquen els famosos jardins romàntics i en el modernisme, la fauna i la flora seran un recurs recurrent i alhora protagonistes de les decoracions sensuais de l'Art Nouveau i l'Art Déco. Al llarg de la història, l'art del ventall incorporarà la temàtica floral en la pintura del país amb bastant èxit entre el públic.

RELECTURA

Tema relacionat

Estereotips de gènere: cultura i naturalesa

Estereotips de gènere: subjecte /objecte

Relectura

La confecció artesanal del ventall a València va aconseguir desenvolupar-se gràcies a la forta vinculació del sector amb els gremis de la seda i l'ebenisteria. Els orígens del palmito a Aldaia es remunten al segle XIX. Els dissenys de flors i plantes eren presents en les diverses manifestacions, entre elles, als països dels ventalls, que van anar canviant segons el gust predominant en cada època. Aldaia tipificarà el reconegut palmito de bossa de 28-30 varetes de fusta de perera lacada a una o dues cares decorat amb flors de diverses grandàries i colors.

Les flors han sigut un tema recurrent en la literatura i l'art al llarg de les diverses civilitzacions al·ludint amb els seus perfums, formes i colors a la figura femenina des d'un punt de vista patriarcal. De la mà de l'art japonés van arribar les flors de cirerer, el jacint, la rosella, la camèlia, l'hortència o la peònia, però entre totes, destaca especialment el crisantem, elegant i aristocràtic. Aquesta flor d'estranyes colors i corol·les de pètals retorçats i serpentejants, es va vincular a l'artificiositat de la dona nipona.

La flor de lotus, sagrada a Egipte i a l'Índia, composta per una corol·la de pètals concèntrics que afluïren a la

superfície, s'associa a la puresa i a la bellesa. El ventall "Flor de lotus", d'estil modernista, evoca precisament aqueixa veracitat, encant i gràcia femenina que els homes associen d'una manera sexista a la dona bona i virginal. Així mateix, l'iris o lliri blanc, que van ser quasi un emblema del Modernisme, ja va ser un símbol ideal per a designar a la virginitat i puresa de Maria, com veiem en les *Letanias lauretanas* i en el *Cantar dels Cantares*. Els lliris blancs fan referència a la dona labial, virginal i sinuosa des de rols socials establerts per l'home.

La rosa es va considerar la flor més atractiva i de significats més complexos. El cristianisme compara a Maria amb una rosa sense espines i el seu lloc entre les dones com la rosa entre les flors. L'art medieval, va atorgar a aquesta delicada flor un simbolisme relacionat amb l'amor. Són molts els significats i trobem comparacions dels seus pètals amb els llavis de la dona o la corol·la oberta amb el seu sexe. També a la rosa, li la compara amb la luxúria i la sexualitat.

També trobem la simbologia de les flors depenent del seu color, així com les flors blanques al·ludeixen a la virginitat, a la puresa, les flors de color estrany s'associa a la dona fatal, de cos i rostre bell i d'ànima perversa que és capaç de doblegar a l'home. La flor carnívora dionea o parany de Venus, s'ha associat a la falsedat de la dona i al seu poder de seducció. Igualment són associades a la dona malvada i portadora de la mort les flors verinoses, com per exemple la flor de l'acònit, que antigament s'utilitzava per a enverinar amb les fletxes.

Com veiem, la visió masculina de la dona ha sigut plasmada a través de la literatura i les arts plàstiques mitjançant les flors, però no han sigut els únics que les han utilitzades. Amb el moviment feminista, les dones utilitzaran les flors per a expressar la naturalesa femenina.

Els artistes recorrien amb freqüència a l'ús d'una imatge central, una flor o una versió abstracta d'una forma floral normalment envoltada de plects i ondulacions com en l'estructura de la vagina. La iconologia vaginal va ser un reflex de la necessitat de la dona d'explorar la seua pròpia identitat i plasmar la seua sexualitat.

Si s'analitzen obres d'artistes femenines, com les de Judy Chicago o Miriam Schapiro, en elles s'aprecia un orifici central, l'organització formal del qual és una metàfora del cos femení. En els anys setanta, les imatges de cercles, flors, ovals etcètera s'interpretaran, a més, com un gest polític reivindicant aspectes purament femenins com la menstruació, abans menyspreats per la visió patriarcal.

Concloent, les flors han sigut un tema recurrent en la literatura i l'art al llarg de les diverses civilitzacions atorgant-los des d'un punt de vista patriarcal trets físics i psíquics de les dones segons el rol establert, diferenciant entre la dona bona i virginal i la *femme fatale* que domina i doblega l'home. El moviment feminista de la dècada de 1970, d'altra banda, va impulsar a les dones a reclamar un símbol que han sabut utilitzar de manera magistral, utilitzant les formes florals per a alçar la veu i recuperar els seus cossos per al seu propi gaudi, sense sentiment de culpa ni vergonya i reivindicar el poder simbòlic de la vagina per a igualar al poder fàl·lic restablert.

BIBLIOGRAFIA

CAVINESS MADELINE, H. "Retomando la iconografía vaginal", *Quintana*, nº 6, 2007, p. 13-37. Universidad de Santiago de Compostela.

FERNÁNDEZ SÁNCHEZ, M. *Un mundo de abanicos. Catálogo ilustrado de la colección del MUPA*. Aldaia: Ayuntamiento de Aldaia, 2019.

MARTÍNEZ SANCHIS, F. *Els colors de l'aire. L'art del palmito a Aldaia*. Aldaia: Ajuntament d'Aldaia, 2018.

MAYAYO, P. *Historias de mujeres, historias del arte*. Madrid: Ensayos Arte Cátedra, 2003.

TERRADA LÓPEZ, M. J. "Arte y ciencia: El caso de la pintura valenciana de flores", en HERMOSILLA PLA, J (coord.) *La ciudad de Valencia: historia, geografía y arte*, vol. 2, 2009, p.454-460.

Font oral: Ángel Blay Villa, de la empresa Abanicos Blay Villa de Aldaia.